

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

1. จากการสำรวจเอกสาร ตัวอย่างในพิพิธภัณฑ์ และการสำรวจภาคสนามเชื่อได้ว่าปัจจุบันพบงูดินในประเทศไทยแล้ว 2 สกุล รวม 11 ชนิด ได้แก่ งูดินหัวขาว *Ramphotyphlops albiceps* งูดินบ้าน *R. braminus* งูดินลายขีด *R. lineatus* งูดินสะแกกราช *R. ozakiae* งูดินใหญ่อินโดจีน *Typhlops diardi* งูดินหัวเหลือง *T. floweri* งูดินโคราช *T. khoratensis* งูดินใหญ่มลายู *T. muelleri* งูดินคอดยู่ *T. porrectus* งูดินไทย *T. siamensis* งูดินตรัง *T. trangensis* และมีความเป็นไปได้ว่าพบงูดินชนิดใหม่อีก 1 ชนิดในประเทศไทยคือ งูดินอยุธยา *T. roxanae* ซึ่งกำลังมีผู้ศึกษาและอยู่ในระหว่างการตีพิมพ์

2. พบการกระจายของงูดินบ้าน *R. braminus* มากที่สุด โดยพบได้ทุกภาคของประเทศไทย และพบว่ามีงูดินบางชนิดที่อาจเป็นสัตว์เฉพาะถิ่น เนื่องจากยังไม่มีรายงานการค้นพบจากที่อื่น ได้แก่ งูดินโคราช *T. khoratensis* พบที่จังหวัดเชียงใหม่และสระบุรี งูดินไทย *T. siamensis* ไม่ระบุจังหวัดที่พบ และงูดินตรัง *T. trangensis* พบที่จังหวัดตรัง

3. ในการสำรวจภาคสนามครั้งนี้พบงูดินคอดยู่ *T. porrectus* ในจังหวัดกรุงเทพฯ และงูดินใหญ่มลายู *T. muelleri* ในจังหวัดพัทลุง ซึ่งไม่เคยมีรายงานการค้นพบใน 2 จังหวัดนี้มาก่อน

4. พบความแตกต่างระหว่างภาคของงูดินบ้าน *R. braminus* โดยงูดินบ้านในภาคใต้มีส่วนหัวและตาอ่อนข้างโต หางยาวเรียว และเกล็ดปลายหางสั้นกว่างูดินบ้านในภาคอื่น ส่วนงูดินบ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หางยาวเรียว และปลายหางสั้นใกล้เคียงงูดินบ้านในภาคใต้ แต่หัวไม่โต ขนาดหัวและตาใกล้เคียงงูดินบ้านในภาคอื่นๆ

5. จากความแตกต่างทางสัณฐานวิทยาของงูดินที่ศึกษา 10 ชนิด สามารถนำมาจัดทำ key ของงูดินวงศ์ Typhlopidae 10 ชนิดในประเทศไทย ซึ่งเดิมมักจะเป็น key ที่ใช้ลักษณะภายนอกและลักษณะภายในบางประการในการจำแนกชนิด key ที่ได้จากการศึกษานี้จะสามารถใช้ในการจำแนกชนิดงูดินได้โดยง่ายแม้ในการศึกษาภาคสนามหรือในการศึกษาภาคปฏิบัติการ

6. พบงูดินในแหล่งที่อยู่อาศัยประเภทป่าดิบชื้น ป่าดิบแล้ง ไร่และสวน โดยมักพบในดินร่วนซุย สีน้ำตาลดำ มีเศษรากไม้ ใบไม้ปะปนมาก ที่ความลึกเฉลี่ย 6.04 ± 5.66 เซนติเมตร หรือบนพื้นดินที่มี วัสดุคลุมดิน เช่น พืชคลุมดิน ขอนไม้ ก้อนหิน หรือพบในจอมปลวก นอกจากนี้ยังพบงูดินอยู่ระหว่าง รากไม้เหนือพื้นดินทราย ซึ่งมีเปลือกมะพร้าวคว่ำครอบอยู่ ในบริเวณใกล้ๆ มักพบแหล่งน้ำ รังปลวก หรือรังมดอยู่ด้วยเสมอ

จากการศึกษาครั้งนี้ทำให้ได้เห็นความหลากหลายของชนิดพันธุ์ ภาพการแพร่กระจายของงูดิน แต่ละชนิด ความแตกต่างทางสัณฐานวิทยาระหว่างชนิดและระหว่างภาค และข้อมูลทางนิเวศวิทยาบาง ประการของงูดินในประเทศไทย รวมทั้งได้ key ของงูดินวงศ์ Typhlopidae 10 ชนิดในประเทศไทย ซึ่ง สามารถจำแนกได้ง่ายจากลักษณะภายนอก อันจะเป็นประโยชน์ในแง่เป็นข้อมูลที่จะช่วยเพิ่มพื้นฐาน ความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศไทยให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ยังได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประยุกต์จัดทำโปรแกรมคอมพิวเตอร์เกี่ยวกับเรื่อง ทั่วไปของงูดิน ชนิดของงูดิน และ key ของงูดิน 10 ชนิดที่พบในประเทศไทย เพื่อความสะดวกในการ ศึกษาและการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับงูดินอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาในครั้งนี้พบงูดินที่ยังไม่สามารถจำแนกชนิดได้จำนวน 15 ตัวอย่าง เนื่องจากมี ลักษณะภายนอกใกล้เคียงระหว่างงูดินบ้านและงูดินโคราช จึงควรมีการศึกษาอย่างละเอียด อาจต้องใช้ ลักษณะภายในในการจำแนกต่อไปหากไม่มีความแตกต่างทางลักษณะภายนอกที่ชัดเจน
2. หากมีการสำรวจต่อไปน่าจะมีการค้นพบงูดินชนิดใหม่ได้ หรือพบการแพร่กระจายของงูดินที่ กว้างขวางขึ้น เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น
3. ควรทำการศึกษาตัวอย่างในจำนวนที่มากขึ้น ศึกษาความแตกต่างระหว่างเพศ และช่วงอายุ รวมทั้งควรศึกษาชนิดอื่นอีก 2 ชนิดที่เพิ่งมีการค้นพบใหม่ เพื่อพัฒนา key ของงูดินในประเทศไทยให้ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. กลุ่มงูคินขนาดใหญ่ซึ่งได้แก่ งูคินใหญ่อินโดจีน *T. diardi* งูคินใหญ่มลายู *T. muelleri* งูคินไทย *T. siamensis* และงูคินตรัง *T. trangensis* ยังมีความสับสนในการจำแนกชนิดอยู่มาก รายงานการแพร่กระจายของงูคินในกลุ่มนี้อาจยังมีความคลุมเครืออยู่ หากทำการศึกษางูคินในกลุ่มนี้ทั้งหมดในปริมาณที่มาก และศึกษาตัวอย่างต้นแบบ (type specimens) ของงูคินแต่ละชนิดในกลุ่มนี้ จากแหล่งที่อยู่ต่างๆทั่วโลก น่าจะทำให้ความเข้าใจเกี่ยวกับงูคินกลุ่มนี้ชัดเจนขึ้น

5. ควรศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างงูคินกับสัตว์ชนิดอื่นที่พบในบริเวณใกล้เคียงกัน เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างชนิดงูคินกับชนิดของเหยื่อ ปริมาณเหยื่อต่อปริมาณงูคิน โดยศึกษาทั้งในเวลากลางวันและกลางคืนในเวลาที่งูคินออกหากิน เพื่อศึกษาถึงคุณและโทษของงูคิน โดยเฉพาะในพื้นที่การเกษตรซึ่งมีโอกาสพบงูคินได้มากกว่าพื้นที่อื่น ในอนาคตอาจพัฒนาความรู้และนำงูคินมาทำประโยชน์ในแง่การควบคุมปริมาณสัตว์ชนิดอื่นในด้านการเกษตรได้ หรือเพื่อประโยชน์อื่นๆในการอนุรักษ์ทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืนต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย